

УДК 340.13:004.8:347.77

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.04.1.46>

CHATGPT ТА ЗАКОН: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТВОРЧОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ

Бочкова І. І.,*кандидат юридичних наук,
ст. викл. кафедри патентознавства
та основ правозастосовної діяльності
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова
ORCID: 0000-0003-0522-2908***Врублевська-Місюна К. М.,***доцент, кандидат юридичних наук,
доцент кафедри патентознавства
та основ правозастосовної діяльності
ХНУМГ ім. О.М. Бекетова
ORCID: 0000-0002-6973-3945*

Бочкова І.І., Врублевська-Місюна К.М. ChatGPT та Закон: виклики та перспективи правового регулювання творчості штучного інтелекту.

У статті досліджено актуальні проблеми правового регулювання творчої діяльності штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, який, будучи результатом складного процесу машинного навчання, здатний генерувати тексти, зображення, музику, відео та інші об'єкти, що потенційно можуть мати ознаки творів авторського права. Розглянуто питання, пов'язані з відсутністю юридично визначеного статусу штучного інтелекту як суб'єкта авторських прав, а також труднощі, які виникають під час кваліфікації результатів його діяльності. Особливу увагу приділено проблемі визначення авторства творів, створених із використанням ШІ, правовому становищу осіб, які ініціюють або контролюють процес створення такого контенту, а також співвідношенню між людським внеском і автономною діяльністю системи.

Аналізуються підходи до вирішення цих питань у правових системах США, Великобританії, Європейського Союзу та України. Зокрема, розкриваються юридичні колізії, що виникають у випадках, коли відсутня безпосередня участь людини у творчому процесі. Окремо розглянуто новели Закону України «Про авторське право і суміжні права» (2022), зокрема запровадження терміна «неоригінальний об'єкт», який викликає численні дискусії серед науковців та практиків через недостатню чіткість і розмитість меж його застосування. Підкреслюється потреба у нормативному уточненні цього поняття, зокрема шляхом встановлення критеріїв мінімального людського внеску, необхідного для набуття правового захисту.

Наголошено на необхідності гармонізації національного законодавства із міжнародними стандартами та підкреслено важливість формування єдиної правозастосовної практики, яка б дозволила ефективно кваліфікувати об'єкти, створені за участі або за ініціативою штучного інтелекту. Також у статті окреслено соціальні ризики, пов'язані з широким впровадженням ШІ у сферу інтелектуальної праці – зокрема ризики втрати робочих місць, посилення нерівності, поширення дискримінаційних алгоритмів, а також можливості маніпуляції громадською думкою через автоматизовану генерацію контенту. Зроблено висновок про нагальну потребу у комплексному, міждисциплінарному підході до правового регулювання сфери штучного інтелекту з урахуванням принципів верховенства права, поваги до прав і свобод людини, технологічного розвитку та етичного використання цифрових інструментів.

Ключові слова: штучний інтелект, авторське право, творчість штучного інтелекту, ChatGPT.

Bochkova I.I., Vrublevska-Misiuna K.M. ChatGPT and the Law: challenges and prospects for legal regulation of artificial intelligence creativity.

The article examines the current issues of legal regulation of creative activity of artificial intelligence, in particular GPT, which, being the result of a complex machine learning process, is capable of generating texts, images, music, videos and other objects that may potentially have features of copyrighted works. The author examines the issues related to the lack of a legally defined status of artificial intelligence as

a copyright subject, as well as the difficulties arising in qualifying the results of its activities. Particular attention is paid to the problem of determining the authorship of works created using AI, the legal status of persons who initiate or control the process of creating such content, and the relationship between human input and autonomous system activity.

The author analyzes the approaches to addressing these issues in the legal systems of the United States, the United Kingdom, the European Union and Ukraine. In particular, the author reveals the legal conflicts that arise in cases where there is no direct human participation in the creative process. The author also considers the novelties of the Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" (2022), in particular, the introduction of the term "non-original object", which causes numerous discussions among scholars and practitioners due to the lack of clarity and vagueness of its application. The author emphasizes the need for regulatory clarification of this concept, in particular by establishing the criteria for the minimum human contribution required for obtaining legal protection.

The author emphasizes the need to harmonize national legislation with international standards and emphasizes the importance of forming a unified law enforcement practice that would allow for effective qualification of objects created with the participation or on the initiative of artificial intelligence. The article also outlines the social risks associated with the widespread introduction of AI into the field of intellectual labor, including the risks of job losses, increased inequality, the spread of discriminatory algorithms, and the possibility of manipulating public opinion through automated content generation. The author concludes that there is an urgent need for a comprehensive, interdisciplinary approach to the legal regulation of artificial intelligence, taking into account the principles of the rule of law, respect for human rights and freedoms, technological development and ethical use of digital tools.

Key words: artificial intelligence, artificial intelligence, copyright, artificial intelligence creativity, ChatGPT.

Постановка проблеми. Штучний інтелект, що представляє собою комп'ютерну програму для генерації різноманітних об'єктів, стає новим викликом для правової системи. В контексті правового регулювання він виступає як нове явище, що створює правовий феномен в структурі правовідносин. Штучний інтелект є новим об'єктом правового регулювання, оскільки його здатність генерувати і створювати твори науки, літератури і мистецтва визнається невід'ємною складовою сфери діяльності в сучасній цифровій економіці [1, с. 60].

Права людини дедалі більше залежать від алгоритмів, що впливають на рішення у сферах життя, охорони здоров'я, освіти, фінансів тощо. Водночас правове регулювання не встигає за стрімким розвитком ШІ: відсутні чітке визначення, комплексні стратегії, узгоджені етичні норми. Серед проблем – непрозорість алгоритмів, дискримінація, складність оскарження рішень і питання відповідальності. Прогалини в регулюванні створюють серйозні ризики для захисту прав людини в цифрову епоху [2, с. 1498].

Стан опрацювання проблематики: Широке поширення штучного інтелекту в різноманітних сферах життя викликає значний інтерес серед теоретиків і практиків, які зосереджують свою увагу на питаннях правового регулювання цієї діяльності на національному та міжнародному рівнях. Дослідженню питань правового статусу об'єктів, створених за допомогою штучного інтелекту, приділяється увага таких вчених, як Г. Андрощук, А. Дорошенко, Л. Тарасенко, Л. Майданик, А. Штефан та інші. Особливу увагу викликало прийняття Закону України «Про авторські та суміжні права», який набрав чинності у 2023 році, ставши фактично першим нормативним актом, що визначає особливості використання об'єктів, створених штучним інтелектом.

Метою дослідження є виявлення та аналіз ключових правових викликів, що постають у зв'язку з творчістю штучного інтелекту, зокрема ChatGPT, а також оцінка перспектив правового регулювання створених ним об'єктів інтелектуальної власності з урахуванням новел законодавства України та міжнародних підходів.

Виклад основного матеріалу. Загалом, у різних країнах існують схожі визначення для поняття «штучний інтелект», однак зазвичай воно стосується області комп'ютерних наук, що вивчає створення програм і систем, здатних виконувати завдання, що вимагають інтелектуальних здібностей, аналогічних людському мисленню. Відповідно до законодавства України штучний інтелект – це «організована сукупність інформаційних технологій, із застосуванням якої можливо виконувати складні комплексні завдання шляхом використання системи наукових методів досліджень і алгоритмів обробки інформації, отриманої або самостійно створеної під час роботи, а також створювати та використовувати власні бази знань, моделі прийняття рішень, алгоритми роботи з інформацією та визначати способи досягнення поставлених завдань» [3].

В нормативно-правових актах Європейського Союзу штучний інтелект розглядається як «електронна особа», але ще йдуть дискусії стосовно його статусу, авторських прав та інших аспектів

взаємодії з ним. Визначення статусу штучного інтелекту є складним завданням, оскільки воно вимагає вирішення правових та моральних питань, пов'язаних із наданням йому статусу «особи». Особливу актуальність має питання щодо надання «розумним роботам» юридичного чи електронного статусу [4].

Штучний інтелект вже виконує багато базових завдань, які раніше були доступні лише людині – від прийому замовлень у ресторані до керування автомобілем. Хоча повністю автономне водіння поки не досягло ідеальної безпеки, ШІ в багатьох випадках уже перевершує людину: за статистикою, близько 94% ДТП спричинені людською помилкою, що щороку забирає понад мільйон життів у світі та понад 30 тисяч – у США [5].

Використання штучного інтелекту сприяє автоматизації та підвищенню ефективності. Водночас виникають виклики щодо правового регулювання його використання. З метою врегулювання цих питань 2 грудня 2020 року Кабінет Міністрів України схвалив Концепцію розвитку штучного інтелекту в Україні [3], яка визначає цей напрям як пріоритетний у сфері науково-технологічних досліджень і окреслює сфери впровадження ШІ.

Наразі штучний інтелект все швидше проникає у всі сфери життя. Підтвердженням цього є повідомлення Міністерства охорони здоров'я у вересні 2023 року про запуск пілотного проекту BrainScan, системи, яка базується на штучному інтелекті та допомагає діагностувати захворювання або пошкодження головного мозку за короткі проміжки часу.

Одним із популярних застосунків на базі технологій штучного інтелекту є ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer) [6], розроблений компанією OpenAI та випущений у 2022 році. Термін «ChatGPT» використовується щодо моделей GPT (GPT-3, GPT-3.5, GPT-4), що застосовуються в чат-ботах та інших комунікаційних системах. ChatGPT-3.5 призначений для ведення діалогу і навчається за допомогою керованого машинного навчання та навчання з підкріплення.

Попри існування аналогічних чат-ботів, саме ChatGPT викликав значний резонанс, особливо в освітньому середовищі, де сприймається як суперечлива інновація [7, с. 13]. Завдяки діалоговому формату, ChatGPT здатен відповідати на уточнення, визнавати помилки, оскаржувати хибні припущення й відхиляти недоречні запити. З моменту запуску його широке використання спричинило численні дискусії.

Адже з однієї сторони, він виступає своєрідним інструментом у досягненні різних цілей, та може прискорювати виконання певних рутинних завдань, а з іншого боку, виникає чимало питань щодо прав суб'єкта на твір, який він створює за допомогою штучного інтелекту. Окрім того, зростає вірогідність можливого скорочення значної кількості робочих місць, зокрема проведено різноманітні дослідження та опитування в межах цієї проблематики. Так, у одному з досліджень [8], присвяченому аналізу впливу на професію автора та сценариста наведено дані, відповідно до яких показник ризику автоматизації професії складає 49%. В ході дослідження була проаналізована значна кількість коментарів та електронних листів, що стосуються ChatGPT та його взаємодії з вказаними професіями. Отримані результати свідчать про те, що це програмне забезпечення викликає в людей як занепокоєння, так і позитивні емоції. Аналіз даних дозволяє встановити, що професія автора має різноманітні робочі ролі, включаючи рекламного копірайтера, автора рекламних оголошень, копірайтера та сценариста. Важливо відзначити, що деякі з цих професій можуть бути більш схильними до автоматизації за допомогою ChatGPT, хоча конкретний аналіз цього питання не був проведений. Автори вказують на те, що, незважаючи на те, що професію копірайтера не можна вважати мертвою, але вона зазнає суттєвих змін. Висновок дослідження полягає в тому, що для успішного розвитку в цій галузі важливо залишатися в курсі останніх тенденцій та адаптуватися до змін викликаних впровадженням нових технологій.

Питання авторства та права власності часто стає об'єктом суперечок. У більшості країн, згідно із правовими нормами щодо авторського права, автором твору, як правило, вважається особа, яка його створила. Проте, коли твір формується завдяки штучному інтелекту, стає незрозумілою особа, яка безпосередньо є творцем. Ця неоднозначність може викликати труднощі у визначенні, хто має право на використання даного твору, хто може претендувати на визнання його автором. За допомогою штучного інтелекту створено вже доволі велику кількість об'єктів і в цьому контексті виникають питання щодо авторських прав на такі об'єкти. І у цьому аспекті підходи різняться у різних країнах. До прикладу країни з англосаксонською-правовою системою застосовують підхід відповідно до якого право інтелектуальної власності може належати тільки людині. Зокрема 18.08.2023 року суд США у справі Стівена Талера [9] постановив, що авторське право не може бути застосоване до творів, які були створені за допомогою штучного інтелекту. Стівен Талер намагався повторно зареєструвати авторське право на зображення, створене за допомогою штучного інтелекту, який він розробив. Талер спробував зареєструвати це зображення як роботу, зроблену на замовлення, де автором був алгоритм, а власником твору він сам, проте його заявка було відхилено. Після оста-

точної відмови у 2022 році Талер подав позов проти Управління авторських прав США (USCO), що відмова була незаконною. Проте суддя Гоуелл не погодилася з ним у своєму рішенні, зауваживши, що авторське право ніколи не застосовувалося до творів, створених без участі людини, і підкреслила, що «авторство людини – це основний принцип авторського права».

Великобританія застосовує підхід відповідно до якого право власності буде належати особі, працею якої було створено такий об'єкт. Країни Європейського Союзу та Україна також схиляються до такого підходу.

Міністри цифрових технологій країн «Великої сімки» (G7), що представляють найбільш індустріально розвинуті економіки, ухвалили п'ять принципів управління новими технологіями, такими як штучний інтелект [10]. Це стало актуальним на тлі стрімкого поширення використання чат-ботів із застосуванням штучного інтелекту у всьому світі. Питання встановлення стандартів для відповідального використання штучного інтелекту стало одним із пріоритетів під час дводенної міністерської зустрічі, яка відбулася в місті Такасакаї, на північний захід від Токіо.

П'ять узгоджених принципів охоплюють такі аспекти:

1) Верховенство права. Зобов'язання до додержання принципу верховенства права визначається як один із керівних принципів управління новими технологіями, особливо у контексті штучного інтелекту.

2) Належний процесинг. Прагнення до належного, етичного та справедливого оброблення інформації є ключовим аспектом у впровадженні технологій, таких як штучний інтелект.

3) Дотримання норм демократії. Принцип дотримання норм демократії визначає необхідність врахування громадських інтересів та впливу на соціальні структури під час впровадження технологій.

4) Повага до прав людини. Врахування та захист прав людини є фундаментальним принципом, який визначає етичний контекст використання штучного інтелекту.

5) Використання можливостей штучного інтелекту для інновацій. Сприяння інноваційному використанню можливостей, які надає штучний інтелект, визначається як стратегічний напрям для розвитку цифрових технологій.

У цьому контексті виникає питання, який захист отримують об'єкти створені за допомогою ChatGPT та хто може бути суб'єктом такого права. З метою вирішення таких нагальних питань та гармонізації законодавства України у сфері інтелектуальної власності з європейськими стандартами 1 грудня 2022 року було прийнято Закон України «Про авторське право та суміжні права» [11]. Закон містить низку новел, які стосуються різних аспектів авторських прав, зокрема, поява норми, яка встановлює основи правового регулювання авторських прав на твір, створений за допомогою штучного інтелекту.

У світовій практиці існує кілька ключових підходів до визначення авторства творів, що виникають в результаті використання штучного інтелекту:

а) автор – розробник штучного інтелекту. Цей підхід покладає відповідальність за авторство на творця штучного інтелекту, а саме на розробника комп'ютерної програми чи коду.

б) автор – користувач штучного інтелекту. Цей підхід визначає автора як користувача штучного інтелекту, особливо для конкретних видів програм, де користувач впливає на творчий процес.

в) автор – штучний інтелект (концепція «електронної особи»). Запровадження концепції «електронної особи» визнає сам штучний інтелект як автора творів.

Перші два підходи є найбільш поширеними та прийнятними, але вони не повністю враховують ключові характеристики творів як об'єктів інтелектуальної власності, такі як наявність творчої та інтелектуальної праці людини. Концепція визнання авторства штучним інтелектом залишається менш визнаною, проте це питання продовжує привертати увагу та обговорення в юридичних та етичних спільнотах [12, с. 58].

Таким чином, підходи до визначення авторства можуть бути різними: від покладання його на розробника штучного інтелекту чи користувача до концепції «електронної особи», де автором визнається сам штучний інтелект. Проте ключовим аспектом залишається визнання ролі творчої праці людини у створенні та впливі на твори, що входять до сфери інтелектуальної власності.

Оскільки наразі надзвичайно актуальним є питання нормування відносин, пов'язаних з використанням штучного інтелекту прийняття нового законодавства є вкрай важливим та актуальним. Запровадження права особливого роду є доречним та важливим етапом для розвитку вказаних відносин, оскільки надання такого права надає певної визначеності та зменшенню суперечок з приводу авторських прав та конфліктів, які можуть виникати. Отже, розглянемо, в чому суть права особливого роду в контексті використання штучного інтелекту.

Оскільки авторське право може застосовуватись виключно до особи, яка приклала свої творчі зусилля до створення твору, то відповідно твір, який є «неоригінальний об'єктом», створеним

штучним інтелектом потребує відмінного правового регулювання. Варто зазначити, що Закон України «Про авторське право і суміжні права» не використовує поняття «штучного інтелекту», а застосовує поняття «згенерований комп'ютерною програмою».

Дорошенко О. підкреслює, що вживання законодавцем поняття «неоригінальний об'єкт» для характеристики терміна «об'єкт, згенерований комп'ютерною програмою» свідчить про його намір ретельно розмежовувати твір, створений людиною як об'єкт авторського права, від того, що може бути визнано «не твором». Такий підхід направлений на визначення та регулювання відмінностей між результатами творчої праці людини та об'єктами, створеними за допомогою комп'ютерних програм, без прямого втручання людей. Застосування терміна «неоригінальний об'єкт» вказує на особливий акцент на відсутність оригінальності у результаті інтелектуальної творчої діяльності людини-автора. Цей підхід обумовлений спробою визначити та класифікувати об'єкти, які виникають без прямого творчого внеску людини та можуть бути результатом автоматизованого генераційного процесу, наприклад, через використання штучного інтелекту або комп'ютерних алгоритмів [13, с. 89-90].

Таким чином, впровадження поняття «неоригінальний об'єкт» у законодавство спрямоване на регулювання відносин, пов'язаних із захистом авторських прав та визначенням статусу об'єктів, що виникають у результаті автоматизованих процесів, і визначається їхньою відсутністю оригінальності, яка характеризує творчий внесок людини-автора.

Прийняття нового Закону безперечно є досягненням у правовому регулюванні вказаних відносин, але разом з тим деякі положення є неоднозначними та потребують певних уточнень та доповнень. Зокрема, потребує деталізації ч. 1 ст. 33 «Твори, створені фізичними особами з використанням комп'ютерних технологій, не вважаються неоригінальними об'єктами, згенерованими комп'ютерною програмою». Адже незрозуміло як саме розуміти «з використанням комп'ютерних технологій». Яких саме технологій, з якою метою, в якому обсязі тощо. На практиці це може призвести до різного тлумачення вказаного положення. Окрім того постає питання щодо можливостей визначення таких подібностей, необхідною є розробка механізму, який дозволить вирішувати це питання вже в практичній площині. В цьому аспекті важливим є встановлення межі, де використання штучного інтелекту буде вважатись як інструмент для досягнення мети і відповідно на такий об'єкт буде поширюватись авторське право, а в якому випадку створення об'єкту за допомогою штучного інтелекту буде підпадати під правове регулювання права особливого роду.

Неоригінальним об'єктом, згенерованим комп'ютерною програмою, є об'єкт, що відрізняється від існуючих подібних об'єктів та утворений у результаті функціонування комп'ютерної програми без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта. Коли особа формулює запит чи можна це розглядати як функціонування без безпосередньої участі?

Коваль О.М. та Бублик К.С. зазначають, що такий результат, може бути оригінальним лише у випадку, коли фізична особа активно залучається до розробки програми і в такому випадку право *sui generis* вже не застосовується до створеного об'єкта [14].

Штефан А. висловлює позицію відповідно до якої відсутність прямої участі людини проявляється у тому, що людина встановлює параметри штучного інтелекту, надає йому конкретні дані, ініціює процес аналізу чи синтезу інформації на основі виконаного аналізу, але не маніпулює кожним кроком, який необхідно виконати комп'ютеру. Людина не впливає на зміст цього об'єкта, який залежить виключно від вибору комп'ютера, тим самим роблячи об'єкт згенерованим без прямої участі людини [15, с. 77].

Майданик Л. зазначає, що право на комп'ютерний об'єкт охоплює ідею повністю автономного штучного інтелекту, яка визначається відсутністю безпосередньої участі людини у його створенні. Навіть при тому, що іноді ЗМІ повідомляють про створення штучним інтелектом нових творів, таких як пісні чи картини, важливо враховувати, що ці твори можливі завдяки аналізу даних, створених людьми. Деякі твори штучного інтелекту, які наслідують стиль конкретного художника, ґрунтуються на машинному навчанні на основі даних, створених цим художником. Проте, насправді, такі роботи можуть бути розглянуті як твори, в яких була значна участь людини, а не повністю автономні творіння [16, с. 153].

Таким чином можна побачити, що норма ч. 1 ст. 33 Закону викликає неоднозначне тлумачення, тому для уникнення непорозумінь доцільно надати законодавче визначення поняттю без безпосередньої участі фізичної особи в утворенні цього об'єкта, адже може складатись думка, що якщо особа формулює запит програмі штучного інтелекту, то це є її участю у процесі створення нового об'єкту, тому виникає питання чи він є оригінальним чи ні. Але разом з тим, вказана норма може розумітись як діяльність штучного інтелекту без будь-якого втручання людини, але наразі не існує повністю автономного штучного інтелекту.

Отже, можна зробити висновок, що штучний інтелект широко використовується у світі представляючи собою комп'ютерні програми для генерації різноманітних об'єктів. Проте правове регулювання не встигає за темпами поширення штучного інтелекту, що призводить до появи прогалин в правовому регулюванні, відсутності узгодженості в термінології, відсутності стратегій та нечіткості етичних норм.

Проблеми включають «приховані алгоритми», дискримінаційні алгоритми, суперечливість при оскарженні автоматизованих рішень та відповідальність за завдану шкоду. Висновок полягає в тому, що існуючі прогалини в правовому регулюванні штучного інтелекту породжують суттєві виклики для захисту основних прав людини в цифровому суспільстві. Подолати зазначені проблеми, шляхом правової регламентації цієї нової реальності покликаний Закон України «Про авторське право і суміжні права» 2022 року, який став першим актом, що визначає особливості використання об'єктів, створених штучним інтелектом.

Висновки. Штучний інтелект, представлений такими технологіями, як наприклад ChatGPT (Generative Pre-trained Transformer), стає неабияким викликом для сучасної правової системи. Його вплив на професії викликає резонанс, породжуючи питання про повну автоматизацію деяких професій, що призведе до зменшення великої кількості робочих місць.

Питання авторства та прав власності в контексті штучного інтелекту викликають значні суперечки. Зазвичай автором твору вважається людина, але при створенні творів за участі штучного інтелекту виникає неоднозначність. У країнах існують різні підходи до визначення правового статусу таких творів. Наприклад, США визначили, що авторське право не може застосовуватися до творів, створених штучним інтелектом, підкреслюючи принцип «авторство людини». Велика сімка країн G7 акцентує на важливості встановлення стандартів для відповідального використання штучного інтелекту, щоб забезпечити його етичне та відповідальне застосування в сучасному суспільстві. Ці питання створюють нові виклики для правової регламентації та вимагають гармонізації підходів на міжнародному рівні.

Питання визначення авторства творів, створених за допомогою штучного інтелекту, стає ключовим у юридичному просторі. Однак визнання ролі творчої праці людини залишається ключовим аспектом. Це відкриває дискусії та вимагає гармонізації законодавства для забезпечення чіткості та визначеності в правовому регулюванні штучного інтелекту.

Закон України «Про авторське право і суміжні права» вживає термін «згенерований комп'ютерною програмою», спрямований на розмежування творів людської творчості та об'єктів, створених автоматизованими процесами. Неоднозначне тлумачення певних положень закону, таких як ч.1 ст.33, вказує на потребу уточнень та доповнень. Зокрема, визначення межі між участю людини та автономією штучного інтелекту є ключовим для забезпечення чіткості та визначеності в правовому регулюванні цієї області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Андрощук Г.О. Штучний інтелект: економіка, інтелектуальна власність, загрози. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2021. № 2. С. 56–74. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/items/aa5e1100-1d04-4711-bffb-f929ac865634> (дата звернення – 23.06.2025).
2. Мамаєв І.О. Правове регулювання штучного інтелекту в аспекті прийняття «AI BILL OF RIGHTS» URL: <https://dspace.udpu.edu.ua/bitstream/123456789/15348/1/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-29-31.01.23.pdf#page=1498> (дата звернення – 23.06.2025).
3. Про схвалення Концепції розвитку штучного інтелекту в Україні. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 02.12.2020 р. № 1556-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-2020-r#Text> (дата звернення – 23.06.2025).
4. Тюрю Ю.І. Результати компаративістичного дослідження правової доктрини у сфері штучного інтелекту. *Правова позиція*. № 1 (38). 2023. С. 66–70. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/5373/1/12.pdf> (дата звернення – 23.06.2025).
5. Road traffic injuries and deaths – a global problem. Centers for disease control and prevention. 2023. URL: <http://www.cdc.gov/injury/features/global-road-safety/index.html> (дата звернення – 23.06.2025).
6. Офіційний сайт ChatGPT. URL: <https://openai.com/blog/chatgpt>.
7. Леонтьєва І.В. ChatGPT в освітньому процесі вищої школи: заборонити не можна використовувати. *Освіта та педагогічна наука*. 2023. №1 (182). С. 13-23. URL: [https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45620/1/I_Leontieva_OPN_1\(182\)_FPO.pdf](https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/45620/1/I_Leontieva_OPN_1(182)_FPO.pdf) (дата звернення – 23.06.2025).
8. Will robots take my job? Заголовок з екрану. URL: <https://willrobotstakemyjob.com/writers-and-authors> (дата звернення – 23.06.2025).
9. United States district Court for the district of Columbia/ Case 1:22-cv01564-BAH Document 24 Filed 08/18/23. URL: <https://s3.documentcloud.org/documents/23919666/thalervperlmutter.pdf> (дата звернення – 23.06.2025).

10. G-7 ministers agree on 5 principles to govern AI, emerging tech – Заголовок з екрану. URL: <https://english.kyodonews.net/news/2023/04/2fc562a4022c-update1-g-7-ministers-meet-with-ai-risks-digital-infrastructure-in-focus.html> (дата звернення – 23.06.2025).
11. Про авторське право і суміжні права : Закон України від 01.12.2022 р. № 2811-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення – 23.06.2025).
12. Голубенко І. Щодо авторського права на тексти створені за допомогою штучного інтелекту. Креативний простір. №12. 2023. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/57524/1/Holubenko_Shchodo_avtorskoho_prava_P58-59.pdf (дата звернення – 23.06.2025).
13. Дорошенко О. Право sui generis на неоригінальні об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою: новели правового регулювання. Теорія і практика інтелектуальної власності. № 3. 2023. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/282325> (дата звернення – 23.06.2025).
14. Коваль О.М., Бублик К.С. Неоригінальні об'єкти згенеровані комп'ютерною програмою. *Innovations and prospects in modern science. Proceedings of the 5th International scientific and practical conference. SSPG Publish. Stockholm, Sweden. 2023.* Pp. 503-507. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/25273/1/503-507INNOVATIONS-AND-PROSPECTS-IN-MODERN-SCIENCE-8-10.05.23-%282%29-503-506.pdf> (дата звернення – 23.06.2025).
15. Штефан А. Об'єкти, згенеровані комп'ютерною програмою (штучним інтелектом) без посередньої участі людини: перший світовий досвід правової охорони. Теорія і практика інтелектуальної власності. № 1-2. 2023. С. 75–85. URL: <http://uran.inprojournal.org/article/view/277227> (дата звернення – 23.06.2025).
16. Maidanyk L. Artificial intelligence and sui generis right: a perspective for copyright in Ukraine. *Access to Justice in Eastern Europe.* 2021 3(11) Pp. 144–154. URL: https://ajee-journal.com/upload/attaches/att_1627907054.pdf (дата звернення – 23.06.2025).